

Уляна Садова, Ольга Гринькевич, Мар'яна Мельник, Роман Шандра
**МІСЦЕВА СТАТИСТИКА В УКРАЇНІ:
НА ШЛЯХУ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ**

«Найкращі теоретичні погляди, найблагодійніші наміри,
найвища політика, найскладніші фрази та трибуни,
на професорській кафедрі і в урядових рескриптах
без основного знання краю, о котрім ся маєш,
нічого не варті. І нічого тут не вдієш...»
(Володимир Навроцький)

Інтеграція України до європейського та світового простору усе настирливіше вимагає проведення різноманітних перетворень в усіх сферах життя нашого суспільства. Це стосується й імплементації міжнародних стандартів в національну систему обліку та статистики. В нашій державі цей процес було запущено практично зразу після здобуття незалежності^{1,2}. Наступні роки позначені активними кроками в напрямку розробки концептуальних основ розвитку регіональної статистики³. Саме у цей час науковці та практики активно включилися в розробку понятійно-термінологічного апарату регіональної статистики, визначення її організаційних й функціональних основ, мети як цільової функції (результати якої б були оціночними для всієї сукупності робіт та заходів і передбачали створення системи державних регіональних статистичних публікацій з жорсткою відповідністю таким вимогам як *об'єктивність (точність), повнота, своєчасність* тощо, і на дотримання яких мали б працювати усі засоби забезпечення державної регіональної статистики. Цікаво, що на місцях спеціальні дослідження, присвячені вивченню проблем обліку та статистики в Україні, показували гостру невідповідність обсягів та структури статистичної інформації потребам органів державного управління. Так, в 1997 році дефіцит у статистичних даних в розрізі підрозділів Львівської ОДА покривався лиш на 47,6% їх потреби. Це суттєво заважало виконанню ними функціональних обов'язків. Майже усі ці підрозділи займалися проведенням власних статистичних робіт (95,5%); $\frac{3}{4}$ з них власними силами проводили прогнозування показників розвитку підопічної галузі; стільки ж скаржилися на неповноту

¹ Закон України «Про державну статистику» від 17 вересня 1992 р. № 2615- XII. Відомості ВРУ - 1992. – URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text>

² Постанова КМУ «Про концепцію побудови національної статистики та Державну програму переходу на міжнародну систему обліку та статистики» від 4 травня 1993р. №326 ././ Верховна Рада України. Офіційний портал. – URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-93-%D0%BF#Text>

³ Проблеми розвитку регіональної статистики в Україні (Матеріали науково-практичного семінару). – Київ: НДІС Держкомстату України, 1997. – 96 с.

інформації у статистичних збірниках. Третина відзначала неточність даних, а шоста частина – несвоєчасність подання статінформації⁴. З часом, кардинальні зміни в питаннях актуальності, термінів, підходів до організації статистико-облікових робіт принесла адміністративно-територіальна реформа (2015-2020pp.). Окреслилося нове коло проблем в частині обліку та статистики явищ та процесів.

Нині в Україні, на фоні війни діє Закон, який врегульовує діяльність механізму держави в умовах воєнного стану⁵. Проте, він абсолютно не применшує актуальності досліджень питань місцевої статистики задля подолання негативних чинників та ризиків, що заважали розвитку держави увесь цей час. Саме з їх вирішенням пов'язана реалізація проекту USAID «ГОВЕРЛА» на тему «Комплексне дослідження потреб у даних на місцевому рівні та розробки концепції муніципальної статистики й відповідного законопроекту»⁶. Адже головними проблемами поточного стану місцевої статистики в Україні залишаються її несистемність, нестача офіційної статистичної інформації, неузгодженість даних з різних джерел. В рамках згаданого проекту проведено загальнонаціональне опитування, яке показало, що: 64,5% тергромад не задоволені якістю даних, зокрема, через їхню відсутність (19,6%) або ж не відповідність потребам у них (46,9%). Одним із напрямів вирішення проблем має бути вивчення та імплементація успішних практик співпраці органів місцевого самоврядування, органів влади, виробників і розпорядників даних, інших зацікавлених сторін на загальнонаціональному рівні.

Заглядаючи у календарний план реалізації Проекту квітень 2024 року приніс для команди Проекту нові робочі зустрічі, ініціативи, підсумки та емоції. Серед них:

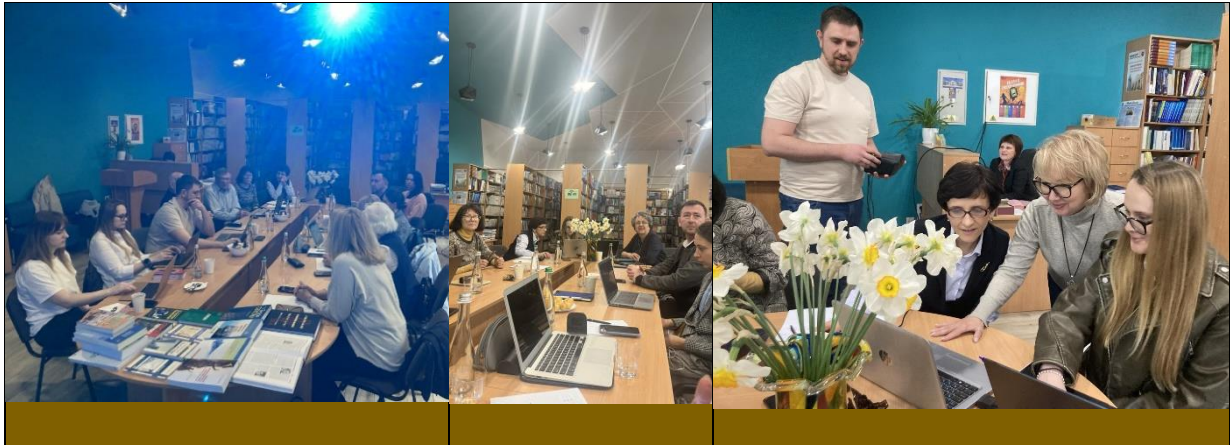
- робочі та експертні зустрічі та консультації команди Проекту з очільниками відповідних структурних підрозділів Львівської ОВА щодо напрацювання пропозицій до концепції та законопроекту щодо місцевої статистики у (Львів, 16 квітня 2024р.). Робоча зустріч з представниками Головного управління статистики Держстату у Львівській області у розробці інформаційно-аналітичних систем, які базуються на статистиці та адміністративних даних з питань місцевого розвитку⁷.

⁴ Мар'ян Долішній, Михайло Гладій Про вдоскоанлення інформаційно-статистичного забезпечення управління соціально-економічними процесами в області // Проблеми розвитку регіональної статистики в Україні (Матеріали науково-практичного семінару). – Київ: НДІС Держкомстату України, 1997. – С.6-8.

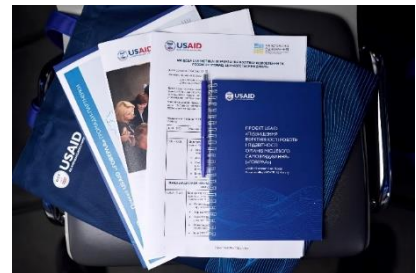
⁵ Верховна Рада прийняла в цілому Закон про внесення змін до Законів України «Про центральні органи виконавчої влади» та «Про правовий режим воєнного стану» щодо забезпечення керованості державою в умовах воєнного стану (реєстр. № 7153).- URL.: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/220856.html>

⁶ Команда Проекту: відповідальний виконавець проекту – Центр розвитку інновацій (м. Київ) у співпраці з Львівським національним університетом імені Івана Франка, Інститутом розвитку міста Дрогобича, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України» та НДЦ «ДЕМОС» Львівської політехніки.

⁷ Експертні консультації з питань місцевої статистики у Львівській обласній військовій адміністрації// Офіційний сайт Львівської ОВА. Департамент економічної політики. Управління з питань цифрового розвитку. – URL.: <https://loda.gov.ua/news/101045>

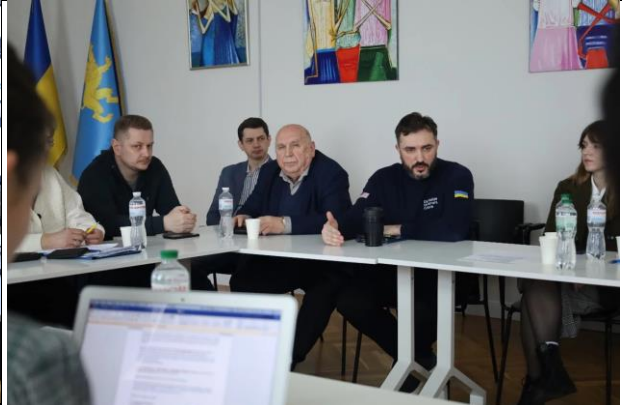
- підготовка та участь у Форумі з місцевої статистики «Місцева статистика: формування політики відновлення та розвитку громад, що базується на даних» (Київ, 25 квітня 2024р.). Практично йшлося про обговорення проекту Концепції розвитку місцевої статистики в Україні на основі співпраці громад, міжнародних партнерів, влади, громадських організацій, університетів і дослідницьких центрів⁸.

На першому заході йшлося про обговорення практик місцевих органів влади, зокрема, щодо вирішення проблем якості даних для управління місцевим розвитком. У засіданні взяли участь Богдан Матолич - радник Голови Львівської ОВА, Степан Куйбіда - директор департаменту економічної політики Львівської ОВА, Максим Столярчук - начальник управління з питань цифрового розвитку ЛОВА, Олена Василько – директор департаменту архітектури та містобудування ЛОВА, Олена Нижник – старший експерт з місцевого економічного розвитку Проекту USAID «ГОВЕРЛА», Світлана Зимовіна – начальник Головного управління статистики у Львівській області, а також представники виконавців проекту «Комплексне дослідження потреб у даних на місцевому рівні та розробки концепції муніципальної статистики й відповідного законопроекту»: Катерина Іванченко – керівниця Центру розвитку інновацій, Михайло Лейченко – заступник керівника Центру, проф. Семен Матковський – завідувач кафедри статистики Львівського університету, Тарас Панчишин – доцент цієї ж кафедри, проф. Уляна Садова – керівник НДЦ «ДЕМОС» Львівської політехніки, проф. Мар'яна Мельник – завідувач відділу просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень імені Мар'яна Долішнього НАН України», проф. Назар Демчишак – керівник Наукового парку «Інновації та підприємництво», проф. кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського університету) та інші.

Після представлення команди Проекту, привітань з боку ЛОВА, обговорення ключових напрацювань, а також дискусії щодо проблем забезпечення потреб територіальних громад у даних, Степан Куйбіда та Максим Столярчук презентували інформаційні ресурси Аналітичного порталу Львівщини. «Наявність актуальних і відкритих даних з орієнтацією на потреби планування у тергромадах, - зазначив доповідач, є однією з головних умов залучення інвестицій, ресурсів міжнародної технічної допомоги для відновлення і розвитку громад у Львівській області, соціальної підтримки мешканців, у т.ч. ВПО».

⁸ Місцева статистика: формування політики відновлення та розвитку громад, що базується на даних // Міністерство відновлення (Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України). _ URL.: <https://mtu.gov.ua/news/35579.html>

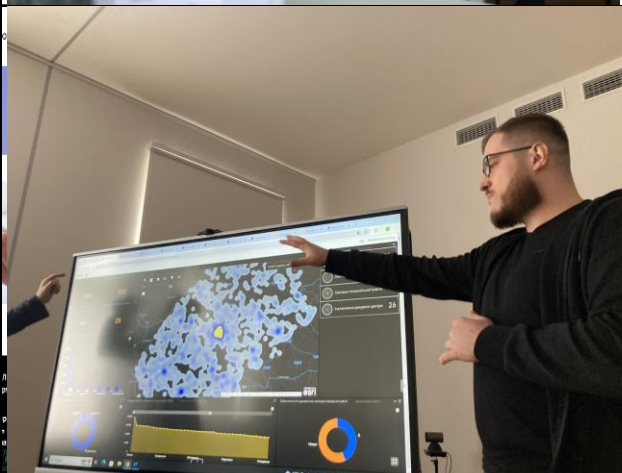
північниця **2020-21** Статистика Львівщини Громади та райони Категорії По

Портал місцевої статистики Львівщини

Статистика Львівщини Профілі громад та районів Рейтинги громад Порівняй свою громаду

Львівська область, м. Львів, вул. Б. Винниченка, 12 (2 поверх)
Телефон: +380(0)20292721
Якщо ви маєте запитання або пропозиції, будь ласка, напишіть нам: info@pivnitsia.gov.ua

© Проект ревізійної управління з метою покращення розвитку Львівської державної адміністрації в рамках Регіональної програми інформатизації Львівщини на 2012-2024 роки.
Портал є власністю Львівської обласної державної адміністрації та оприлюднений згідно з ліцензією на використання даних та програмного забезпечення. Доступний за ліцензією Creative Commons Attribution 4.0 International.

У доповнення презентації, заступник директора департаменту економічної політики, начальник управління регіонального розвитку Вадим Табакера озвучив інформацію про 18 геоінформаційних дашбордів Аналітичного порталу, які актуальні, затребувані в режимі реального часу, про можливість моніторингу реалізації обласних цільових програм, про організацію робіт для задоволення інформаційних потреб основних груп користувачів - управлінців та експертів, аналітиків, бізнесу та донорів, а також звичайних мешканців області. Ще одним доповненням презентації став виступ Максима Столярчука, який зупинився на темі структурованих наборів даних, сформованих згідно з рекомендаціями, на результатах вивчення джерел походження даних (згідно спеціального дослідження, проведеного спільно з Головним управлінням статистики у Львівській області 54 % даних для розрахунку запланованих до оприлюднення показників були в розпорядженні структурних підрозділів адміністрації; 22 % даних знаходилось в територіальних підрозділах центральних органів виконавчої влади, які були отримані завдяки підписанню Меморандуму про співпрацю і взаємодію між Львівською обласною державною адміністрацією та територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади у Львівській області у сфері обміну даними. Постійну підтримку, супровід та 11% даних для показників ми отримали від Головного управління статистики у Львівській області. Такі активності дозволили опублікувати на Порталі місцевої статистики 115 показників, 86 з яких знаходяться в розрізі територіальних громад). «Я можу з упевненістю сказати, зазначив пан Максим, що інформаційний аудит став для адміністрації цінним досвідом. Він не лише допоміг краще зрозуміти, які дані ми маємо, але й дав чітке розуміння того, як ми можемо зробити їх більш доступними та корисними для людей. Ще одним джерелом даних для місцевої статистики, продовжив він, в управлінні з питань цифрового розвитку розглядають розвиток сфери відкритих даних в територіальних громадах області. Львівщина має потужні напрацювання в цій сфері, займаючи лідерські позиції серед інших регіонів, тому вже масштабує цей досвід на територіальні громади. Також одним із пріоритетів 2024 році – удосконалення інформаційних систем з метою автоматизації процесів збору, обробки, інформаційного обміну та оприлюднення адміністративних даних від територіальних громад та районів області» Звісно, що є усі підстави сподіватися, що це прискорить та спростить процеси аналізу, контролю та прийняття рішень.

Другий захід, а саме - Форум з місцевої статистики, став місцем обміну результатами роботи та досвідом між центральними та місцевими органами виконавчої

влади, органами місцевого самоврядування та їх асоціаціями, донорською та експертною спільнотою, а також громадянським суспільством щодо формування сучасної системи статистики

на рівні територіальних громад та підготовки Концепції формування місцевої статистики в Україні. Публічний діалог, який проходив в інноваційному парку

UNIT.City (Київ), зібрав представницьке коло вітчизняних і зарубіжних учасників. З боку іноземних представників – Джеймс Хоуп (директор Місії USAID в Україні), Марк Т.Маккорд (старший радник портфелю проєктів у Східній Європі, в.о. керівника проєкту USAID «Говерла»), Даніель Попеску (голова Департаменту промоції місцевої демократії Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи), Йанна Гаусман-Червінська (заступниця директора Департаменту інновацій Головного статистичного управління Польщі) та ін. З української сторони – Олександр Кубраков (Віце-прем'єр-міністр з відновлення України – Міністр розвитку громад, територій та інфраструктури України),

Олена Шуляк (народний депутат України, голова Комітету ВРУ з питань організації державної влади, місцевого саомрвядування, регіонального розвитку та містобудування), Олександра Азархіна (заступниця Міністра розвитку громад, територій та інфраструктури України), Ігор Вернер (Голова Державної служби статистики України), Юрій Турій (заступник директора Департаменту розвитку електронних реєстрів, Міністерство цифрової трансформації України), Олександр Корінь (директор Департаменту політики міжбюджетних відносин та місцевих бюджетів, Міністерство фінансів України), Іван Слободяник (виконавчий директор Всеукраїнської асоціації громад), Сергій Левчук (голова Секретаріату Української асоціації районних та обласних рад), Тетяна Арсенюк (координаторка платформи «Місцеві бюджети та фінанси». Всеукраїнська асоціація ОТГ), Марина Теплова (експертка з муніципальної статистики Асоціації міст України), Дмитро Луфер (радник Прем'єр – міністра України), Максим Козицький (начальник ЛОБА, Володимир Саріогло (заввідділом моделювання соціально-економічних процесів і структур Інституту демографії та проблем якості життя НАНУ), Олена Нижник (старший експерт з місцевого економічного розвитку. Проєкт USAID «ГОВЕРЛА») та багато інших. Модераторами заходу виступили Наталія Гнидюк (радниця Міністра розвитку громад, територій та інфраструктури України), Олександр Солонтай (керівник ГО «Агенція відновлення та розвитку, старший радник з питань децентралізації та стратегічного планування ініціативи CLIR проєкту SURGe), Володимир Кондзьолка (директор Інституту міста Дрогобич, національний експерт ГО «Центр розвитку інновацій», ключовий експерт з розробки Концепції місцевої статистики), Катерина Іванченко (виконавча директорка ГО «ЦРІ»). Цікаво була організована робота учасників Форуму у групах у форматі Світового кафе (модератори – Катерина Іванченко, Михайло Лейченко, Ольга Гринькевич, Володимир Кондзьолка). Панельні дискусії стосувалися наступних тем – «Формування екосистеми прийняття управлінських рішень на основі даних: виклики та можливості», «Кращі практикстворення умов для формування доказової політики на субнаціональному рівні (міжнародний та український досвід)», «Роль громадянського суспільства у формуванні політики на основі даних». Потужним, професійним, органічним став виступ Ольги Гринькевич (ключової експертки з розробки Концепції місцевої статистики України, професорки кафедри статистики ЛНУ імені Івана Франка), яка не тільки підсумувала результати дискусії щодо принципів формування екосистеми прийняття управлінських рішень на основі даних, але розставила акценти у вирішенні проблем внесення інформації про машканців громади у реєстри, озвучила пропозиції щодо площадки, де б співпраця у формуванні показників була найбільш ефективною і т.п.

Практично рефреном усіх доповідей звучало, що одним з ключових принципів відновлення регіонів та громад мають бути управлінські рішення, в основі яких – якісні верифіковані дані. Цікавими були повідомлення як ведеться робота над впровадженням цифрового інструменту реалізації державної політики регіонального розвитку – Геоінформаційної системи регіонального розвитку (ГІС), в основу якої закладено європейський досвід збору показників соціально-економічного розвитку; якими є оновлені індикатори цієї системи, чи гармонізовані вони з показниками систем європейських країн, і як це дозволить Україні отримати доступ до найкращих політик і програм фінансування ЄС. «ГІС система стане основою для місцевої статистики, над якою наразі працює Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури спільно з Держстатом та Мінцифри та міжнародними партнерами, - було сказано у резюме. Подібного інструменту в держави ще не було... Місцева статистика дасть змогу підвищити ефективність управління та моніторингу розвитку територій. Чітке розуміння локальних проблем, сильних та слабких сторін соціально-економічного розвитку регіонів та громад сприятиме швидкому відновленню та забезпечить прозоре використання фінансових ресурсів», — зазначив Віце-прем'єр-міністр з відновлення – Міністр розвитку громад, територій та інфраструктури України Олександр Кубраков. До речі, розроблення

концептуальних засад запровадження місцевої статистики передбачено Дорожньою картою децентралізаційної реформи (Планом заходів з реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні до 2027 року), яка була ухвалена Урядом у березні 2024 року. «Завдяки реформі децентралізації ми посилюємо стійкість українських громад. Водночас децентралізація має йти далі – до громадян. Кожен мешканець громади має право подивитися на стратегічний документ місцевого або національного рівня за конкретними індикатором та фінансовими показниками оцінити успішність роботи міського голови, очільника області, чи центрального уряду. Маємо дати прозору рамку та можливість ефективніше і швидше приймати обґрунтовані та виважені рішення для покращення якості життя мешканців та забезпечення розвитку територій», – зазначила заступник Міністра розвитку громад, територій та інфраструктури України Олександра Азархіна. Від себе, як членів команди Проєкту, які безпосередньо брали участь у заході (Катерини Іванченко, Михайла Лейченка, Володимира Кондзьолки, Ольги Гринькевич, Уляни Садової, Мар'яни Мельник, Романа Шандри), можемо додати: відвідини Києва стали реальним і гідним доказом співпраці громад, міжнародних партнерів, влади, громадських організацій, університетів і дослідницьких центрів у підготовці важливих документів для підвищення якості рішень на основі даних і статистики. Тільки об'єднавши зусилля ми забезпечимо якісне відновлення та розвиток громад, що сприятиме соціально-економічному розвитку України.

